

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK - IQTISODIYOT INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

Qarshi muhandislik - iqtisodiyot instituti

Q. SH. Bazarov

2024 y.

Ro'yxatga olindi: № **0503/028**

"**15.03**" 2024 yil

STRATEGIK MENEJMENT

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400000 Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohasi: 410 000 Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi: 60411200 – Menejment (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
STRMAN6	2024-2025	5	6	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy fan	O'zbek		15	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
1. Strategik menejment	60	60	120	

I.FANNING MAZMUNI

1.1. Fanni o'qitish maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad – Talabalarga korxonalarni strategik boshqarish borasida ilg'or xorijiy tajribalar, zamonaviy yondashuvlar, zamonaviy boshqaruv usul va uslublarining ilg'or xorijiy tajribalari: bozor raqobati sharoitida korxonani boshqarish, uning raqobatbardoshligini ta'minlash usullarini, korxonalarni atrof-muhit o'zgarishlariga mos ravishda boshqarishning o'ziga xos jihatlari bo'yicha ko'nikma va malakalarini shakllantirish.

Fanning vazifasi – talabalarga korxonalarni strategik boshqarish borasidagi ilg'or, xorijiy tajribalar to'g'risida bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish, zamonaviy boshqaruv usul va uslublarining ilg'or xorijiy tajribalar to'g'risida ko'nikma va malakalarini rivojlantirish, bozor raqobati sharoitida korxonani boshqarish, uning raqobatbardoshligini ta'minlashga doir layoqatlarini rivojlantirish, korxonaning bozor strategiyasini tanlash bo'yicha turli xollatlarni tahlil qilish va qarorlar qabul qilishni o'rgatish.

2.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

I. Fan tarkibiga qo'yidagilar mavzular kiradi:

1-mavzu. "Strategik boshqaruv" fanining predmeti va boshqaruv jarayoni

Strategiya tushunchasi, uning mazmuni. Strategiyaning rejanan farqi. Firmani boshqarish vazifalari, ularning asosiy turlari. Firma kompaniya strategiyasini ishlab chiqish bo'yicha menejerlarning vazifalari. Kompaniya missiyasi va strategik qarashlarini belgilash. Kompaniya strategiyasining asosiy savollari. Strategik boshqarish maqsadi. Maqsadlarning turlari. Qisqa muddatli, uzoq muddatli, moliyaviy strategik. Strategiyani belgilitlashga ta'sir etuvchi omillar: ichki omillar, tashqi omillar. Strategiyaga aniqliklar, o'zgarishlar kiritish. Strategiyani baholash uchun qo'yiladigan savollar. Strategiyani amalga oshirish bo'yicha ma'muriyatning vazifalari. Strategik boshqarishning behs vazifasi. Strategiyaning amalga oshirishda jirochi direktorining o'rni. Kompaniya strategiyasini belgilashda prezidentning o'rni va vazifalari. Viceprezidentlarning vazifalari. Turli darajadagi boshqaruvchilar va ularning vazifalari. Rejalashtirish bo'limining va uning vazifalari.

2- mavzu. Strategiya yaratishning vazifalari.

Korxonada faoliyatni yo'naltirishni belgilash omillar. Kompaniya missiyasi, strategik ko'ra bilish, faoliyat yo'naltirishni tanlash o'rtasidagi bog'liqlik. Missiyani vazifalarga aylantirish. Strategik boshqarish tamoyillari. Strategiyaning tashkiliy darajalari. Korporativ strategiya. Ishboq strategiya. Funktsional strategiya. Amaliy strategiya. Strategiya turlarining o'zaro bog'liqligi. Strategiyani ishlab chiqishga yondoshuv turlari. Bosh strategik yondoshuv. Vakolatlarni boshqarishga o'tkazish. Birgalikda kolleborasion yondoshuv. Tashabbuskor yondoshuv. Strategiya yaratishda missiya, maqsadlar, strategiyalar birligi. G'olib strategiya mezonlari. Muvofiq kelish darajasi. Raqobat kurashishda ustunlik.

3-mavzu. Tarmoqdagi umumiy vaziyat va undagi raqobatning tahlili.

Tarmoqlar va ularning iqtisodiy tavsiflari. Tarmoqdagi raqobat va rivojlanish istiqbollari. Texnologik taraqqiyot sur'atlari. Tarmoq bozoringin hajmi. Raqobat miqyoslari. Bozorning o'sish sur'atlari. Raqobatlar tarifi. Raqobatlarining moliyaviy imkoniyatlari. Tarmoqdagi integratsion jarayon yo'nalishi. Texnologik o'zgarishlar. Raqobatning beshita kuch modeli. Raqobatlar strategiyasini aniqlash. Raqiblarining navbatdagi qadimini oldindan ko'ra bilish. Raqiblarining maqsadlari va strategiyalarini turkumlash. Muvaffaqiyatning kalit omillari. Tarmoqdagi vaziyatni umumiy baholash.

4- mavzu. Kompaniya axvolidning tahlili.

Kompaniya axvolidni tahlil qilish ustubiyoti. Tahlil uchun qo'yiladigan savollar. Tahlil vositalari: SWOT - tahlil, kadriyatlar zanjiri tahlili, xarajatlar tahlili, raqobatbardoshlik baxosi. SWOT- kuch, zaiflik, imkoniyatlar, taxdid so'zlarining yig'indisi. Strategiyani amalga oshirish tahlili. Tahlil qilinadigan asosiy ko'rsatkichlar. Kompaniyani kuchli va zaif tomonlari. Kuchli va zaiflik ularning mazmuni va ko'rsatkichlari. Kuch va zaiflikning umumiy natijalarini ifodalash. Korxonada xarajatlari raqobatbardoshligini baholash. Qadriyatlar zanjiri. Asosiy faoliyatdagi kadriyatlar zanjiri. Yordamchi faoliyatdagi qadriyatlar zanjiri. Muvaffaqiyatning kalit omillari. Muvaffaqiyatning kalit omillari ruyxatini tuzish tartibi. Muammolarni aniqlash va ifodalash.

5- mavzu. Strategiya va raqobatchiilik ustunligi

Kompaniyaning raqobat strategiyasini belgilovchi omillar. Raqobat strategiyasining boshqa strategiyalar bilan bog'liqligi. Raqobat kurashiga yondoshuvlar. Xarajatlar bo'yicha ilg'orlik strategiyasi. Keng tabaqalashtrish strategiyasi. Optimal xarajatlar strategiyasi. Fokuslanish strategiyasi. Ifodalangan strategiya. Raqobat ustunligiga erishish yo'llari. Xujumkor strategiya. Xujumkor strategiyaning asosiy turlari.

Raqobat ustunligini himoya qilish yo'llari. Mudofaa strategiyalarining turlari. Vertikal integratsiya yo'nalishini tanlash. "Qaldirg'och" korxonaning yutuqlari va muammolari. Qaldirg'ochlikda muvaffaqiyatga erishish shartlari.

3-Modul. Marketing strategiyasi va diversifikatsiyalangan kompaniyalar

6- mavzu. Marketing strategiyasini mavjud vaziyatga moslashtirish

Firma strategiyasini mavjud vaziyatga ko'niktirish. Unga ta'sir etuvchi omillar. Ichki va tashqi omillar. Tarmoq axvolini ta'riflovchi omillar. Raqobat shartlarini tavsiflovchi omillar. Tarmoqdagi vaziyatning beshta klassik varianti. Yangi va tez o'sayotgan tarmoqlardagi raqobat. Yetuklik bosqichida bo'lgan tarmoqlardagi raqobat. Depninish yoki tushkunlik xolatida bo'lgan tarmoqlardagi raqobat. Bo'lib tashlangan tarmoqlardagi raqobat. Xalqaro bozorlardagi raqobat. Firma axvolidning variantlari. Bozor y etakchilari. Ikkinchi o'rindagi firmalar. Zaif yoki talofat ko'rgan firmalar. Yangi tarmoq tushunchasi. Yangi tarmoq firmalar oldiga qo'yadigan muammolar. Yangi tarmoqda tavsiya etiladigan strategiyalar. Yetuklik bosqichida bo'lgan tarmoqlarda qo'llaniladigan raqobat strategiyalari. O'sish sur'ati past bo'lgan tarmoqlarda qo'llaniladigan raqobat strategiyalari. Bo'lib tashlangan, tarqoq bo'lgan tarmoqlarda qo'llaniladigan raqobat strategiyalari. Tarqoq tarmoqlarning belgilari. Bunday tarmoqlardagi raqobat xususiyatlari. Tarqoq tarmoqlarda qo'llaniladigan raqobat strategiyalari. Xalqaro bozorlarga chiqish sabablari. Xalqaro operatsiyalarning xususiyatlari. Xalqaro raqobat shakllari. Global va ko'p millatli raqobat. Global raqobat kelib chiqishining shartlari. Xalqaro bozorga chiqishning istiqbollari. Ikkinchi o'rinda bulgan firmalarning bozordagi mavqe'i. Ularning xususiyatlari. Bunday firmalar qo'llaydigan raqobat strategiyalari. Aylanma xujum strategiyasi. Himoya va mustaxkamlash strategiyasi. Tezlik bilan chekinish strategiyasi. "Xosil yig'ish strategiyasi".

7- mavzu. Diversifikatsiyalashning korporativ strategiyalari

Kompaniyaning rivojlanish bosqichlari. Boshlang'ich bosqich belgilari. Geografik ekspansiya bosqichi. Maxalliy bozordan xududiy-milliy va xalqaro bozorlarga chiqish. Tor ixtisoslashish va uning qulayliklari. Tor ixtisoslashishning kamchiliklari va xatari jixatlari. Diversifikatsiyalashga undovchi omillar. "Bozorni o'sish sur'atlari/raqobatchilik mavqe'i" matritsasi. Diversifikatsiyalashning maqsadi. 2+2=5 samarasi. Diversifikatsiyalash uchun tarmoq tanlash mezonlari. Jozibadorlik mezonlari. Kirim xarajatlari mezonlari. Qo'shimcha manfaatlar mezonlari. Yangi tarmoqqa kirish strategiyalari. "Yutib yuborish" strategiyasi. Yangi kompaniya tuzish strategiyasi. Qo'shma korxonalar tuzish strategiyasi. Turdosh tarmoqlarga diversifikatsiyalash strategiyalari va uning afzalliklari. Turdosh tarmoqlarga diversifikatsiyalash shartlari. Noturdosh tarmoqlarga diversifikatsiyalash

strategiyalari. Qisqartirish va tugatish strategiyalari. Qayta tarkiblashirish, qayta tiklash va tejamkorlik strategiyalari. Qayta tarkiblashga xitoyoj tug'ilish xolatlari. Diversifikatsiyalashning ko'p millatli strategiyalari. Millatlararo kompaniyalar. Diversifikatsiyalangan millatlararo kompaniyalar.

8- mavzu. Diversifikatsiyalangan kompaniyalarning strategik taxlili

Kompaniyaning mavjud strategiyasi va faoliyatini baholash. Diversifikatsiyalash darajasi va firma portfeli. Kompaniya faoliyatining miqyosi. Korporativ boshqaruv samaradorligi. Diversifikatsiyalangan kompaniya faoliyatini baholash. Xo'jalik faoliyati matritsasi. Matritsaning juft ko'rsatkichlari. "O'sish/ulush" matritsasi, "tarmoqning jozibadorligi/raqobat mavqe'i" matritsasi, tarmoqning xayotiy sikli matritsasi. Ishbop faollik portfeli matritsasi. "Murakkab bolalar", "Yulduzlar", "Sog'in sigirlar", "Itlar" kvadrantlari. Portfelning xozirgi va O'rta korxonalar evolyusiyasi matritsasi. Strategik moslik taxlili. Korxonalar investitsiya qobiliyatiga ko'ra tabaqalashtirish. Diversifikatsiyalangan korporatsiya strategiyasini aniqlash. Korporativ strategiyani ishlab chiqish. Ishchilik faolligi mezonlari. Tarmoq jozibadorligini baholash yo'nalishlari. Xo'jalik bo'linmalarining kompaniya biznesiga mos kelish darajasi. Kompaniya portfelining korxonalar, tarmoqlar bo'yicha taxlili. Taxli natijalariga ko'ra tashkiliy xulosalar yasash. Kompaniya xo'jalik portfelini qayta ko'rib chiqish.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Strategik boshqaruv" fanining predmeti va boshqaruv jarayoni
2. Strategiya yaratishning vazifalari
3. Tarmoqdagi umumiy vaziyat va undagi raqobatning taxlili.
4. Kompaniya axvolidning taxlili.
5. Strategiya va raqobatchilik ustunligi
6. Marketing strategiyasini mavjud vaziyatga moslashtirish
7. Diversifikatsiyalashning korporativ strategiyalari
8. Diversifikatsiyalangan kompaniyalarning strategik taxlili

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

Ishlab chiqarishni strategik boshqaruv jarayonida strategiyani mohiyati va o'rni Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish sharoitida korxonalar strategik boshqarish omillari Strategik menejment nazariyasining asoslari Korxonalar faoliyatining samaradorligini oshirishda rahbar strategiyasining o'rni Mehnat resurslarini boshqarishda strategik menejmentning vazifalari

<p>Marketing strategiyasini shakllantirishni boshqarish Innovatsiyalarni qo'llashda strategik menejmentning tungan o'rni Strategik menejmentda korxonalar personalini boshqarish Korxonalar faoliyatini strategik boshqarish samaradorligini oshirish omillari Inson resurslarini strategik boshqarish Sug'urta kompaniyalarini strategik boshqarish Korxonalar va tashkilotlarda inson omili ta'sirini boshqarish strategiyasi Korxonalarda marketing faoliyatini rivojlantirish strategiyasi O'zbekistonda tabdirkorlikni strategik rivojlantirish va boshqarish Modernizatsiya sharoitida maxsus strategiyalardan foydalanish</p>	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p> <p>VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari</p> <p>Asosiy adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. N.Raxmatullayeva, Strategik menejment: Fan va texnologiya. 2019 yil 2. R.T.Tursunov, N.X. Hakimov: Biznes strategiya. Barkamol fayz media. 2017 yil 3. Frank Rothoemel Strategic Management: Concepts (2nd edition) Me Graw-Hill Education 9 January. 2014. USA. 528 p. 4. Michael A. H:II. Strategic Management: Competitiveness and Globalization - Concepts and Cases. South - Western Collage Pub. 2014. USA. 896 p. 5. Fred R.David. Strategic Management: A Competitive Advantage Approach, Concepts & Cases. Pearson. 2014. USA. 696 p 6. Strategic Management concepts and cases. Arthur A. Thompson. Jr. A.J Strickland. 2014. 778 p. 7. Yo'ldoshev N.Q. Strategik menejment. O'quv qo'llanma. - T.: TDIU, 2014- 140 b. <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Mirziyov Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bulishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasi 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollari haqida bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11. 9. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi - T.: O'zbekiston, 2014. - 46 b. 10. Клифф Баумен. Основы стратегического менеджмента. -М.: Банки и биржи, 2014. -357 с. 11. Yul'doshev N.K., Xodjamuratova G.Yu. Strategik menejment. O'quv-uslubiy majmua -T.:TDIU, 2018.- 217 b.
--	--

<p>Marketing strategiyasini shakllantirishni boshqarish Innovatsiyalarni qo'llashda strategik menejmentning tungan o'rni Strategik menejmentda korxonalar personalini boshqarish Korxonalar faoliyatini strategik boshqarish samaradorligini oshirish omillari Inson resurslarini strategik boshqarish Sug'urta kompaniyalarini strategik boshqarish Korxonalar va tashkilotlarda inson omili ta'sirini boshqarish strategiyasi Korxonalarda marketing faoliyatini rivojlantirish strategiyasi O'zbekistonda tabdirkorlikni strategik rivojlantirish va boshqarish Modernizatsiya sharoitida maxsus strategiyalardan foydalanish</p> <p>Firma faoliyatini boshqaruv strategiyalari Strategiyani ishlab chiqish uslubi Strategik menejmentning besh vazifasi Korporatsiyalarda xodimlarni boshqarishning xorijiy tajribasi Strategik boshqarishning maqsadi va uning turlari Kompaniya missiyasi va strategik qarashlarni belgilash</p> <p>Fan bo'yicha kurs ishi - Ishchi-oquv rejada kurs ishi rejalashtirilmagan.</p>	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Strategik boshqaruv" fanining predmeti va boshqaruv jarayonini <i>tasavvurga ega bo'lishi</i>; • Tarmoqlar va ularning iqtisodiy tavsiflari. Tarmoqdagi raqobat va rivojlanish istiqbollari. Texnologik taraqqiyot sur'atlari. Tarmoq bozorining hajmi. Raqobat miqyoslari. Bozorning o'sish sur'atlarini <i>bilish va ulardan foydalanish</i>; • Diversifikatsiyalangan korporatsiya strategiyasini aniqlash. Korporativ strategiyani ishlab chiqish. Ishchanlik faolligi mezonlari. Tarmoq jozibadorligini baholash yo'nalishlari. Xo'jalik bo'limlarining kompaniya biznesiga mos kelish darajasini <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>. <p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
--	--

	<p style="text-align: center;">Internet saytlari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi hukumat portali 2. www.lex.uz - O‘zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi 3. www.ifmr.uz 4. www.zivonet.uz 5. www.managment.ru 6. http://grad-schools.usnews.rankingsandreviews.com/best-graduate 7. schools / top-humanities-schools/economics-rankings 8. www.stplan.ru - экономика и управление 9. www.catback.ru - научные статьи и учебные материалы по экономике
7.	<p style="text-align: center;">Fan- modul uchun ma’sullar:</p> <p>G.U.Nazarova – QMI, “Biznes va innovatsion menejment ” kafedrası assistenti</p>
8.	<p style="text-align: center;">Taqrizchilar:</p> <p>X.S.Muxitdinov – Qarshi muxandislik – iqtisodiyot instituti “Biznes va innovatsion menejment” kafedrası professori, iqtisod fanlari doktori. A.D.Ravshanov – Qarshi muxandislik - iqtisodiyot instituti “Innovatsion iqtisodiyot” kafedrası dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi.</p>